МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ ТА ПРАВА

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету
_____ Любов КОВАЛЬСЬКА
«27» серпня 2026 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор
_____ Надія КОВАЛЬЧУК
«29» серпня 2026 р.

СИЛАБУС

з освітнього компонента «Управління фінансовими ризиками»
ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань – 07 Управління та адміністрування
спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
освітня програма – Фінанси, банківська справа та страхування

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Силабус склав(ла) професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, д.е.н., професор Олена КУЗЬМАК

Силабус затверджений на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування, протокол № 1/А від «27» серпня 2026 р.

Завідувач кафедри к.е.н., доцент Вікторія ДОРОШ

Розглянуто та схвалено групою забезпечення освітньої програми «Фінанси, банківська справа та страхування», протокол № 1/А від «27» серпня 2026 р.

Гарант ОП «Фінанси, банківська справа та страхування» к.е.н., доцент Леся ІЩУК

Схвалено науково-методичною радою університету, протокол № 1/а від «29» серпня 2026 р.

Затверджений силабус онлайн:
https://e.lntu.edu.ua/syllabus/3467

Луцьк – 2026

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА «Управління фінансовими ризиками»

Освітня програма	Фінанси, банківська справа та страхування
Галузь знань / Спеціальність	07 Управління та адміністрування / 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Статус дисципліни	нормативна
Мова викладання	українська
Обсяг	5 кредитів ECTS / 150 годин, семестр 8
Форма контролю	залік
Викладач(і)	д.е.н., професор Олена КУЗЬМАК

1. Мета і завдання дисципліни

Мета: Формування у студентів базових знань теоретичних та практичних засад фінансових ризиків діяльності суб'єктів господарювання, набуття вмінь і навичок ефективного управління ними

Завдання: Завданнями дисципліни є формування у здобувачів освіти цілісної уяви про фінансові ризики з метою набуття відповідних компетентностей, створення необхідного підґрунтя і мотивації для ефективного управління фінансовими ризиками

Пререквізити: Фінанси домогосподарств, Публічні фінанси, Фінансовий ринок, Страхування, Фінансова діагностика

2. Компетентності

ІК — інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

ЗК07 — Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08 — Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

СК03 — Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, у тому числі фондовий ринок, банківська система та страхування).

СК10 — Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

3. Структура дисципліни, розподіл годин, зв'язок тем з компетентностями

№	Назва теми	**Лекції** денна/ заочна	**Практ./ Семін./ лаб** денна/ заочна	**Самост. робота** денна/ заочна	**Разом**	**Методи навчання**	**Методи оцінювання**	**ЗК та СК**
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади управління фінансовими ризиками								
1	Тема 1. Теоретичні аспекти фінансових ризиків	5/0,75	5/1	10/17	20/18,75	МН1, МН2, МН3, МН4, МН5, МН6	МО1, МО2, МО4, МО5, МО6, МО7, МО8	ЗК07, ЗК08, СК03, СК10

№	Назва теми	**Лекції** денна/ заочна	**Практ./ Семін./ лаб** денна/ заочна	**Самост. робота** денна/ заочна	**Разом**	**Методи навчання**	**Методи оцінювання**	**ЗК та СК**
2	Тема 2. Теоретико-методологічні домінанти дослідження управління фінансовими ризиками	5/0,75	5/1	10/17	20/18,75	МН1, МН2, МН3, МН4, МН5, МН6	МО1, МО2, МО4, МО5, МО6, МО7, МО8	ЗК07, ЗК08, СК03, СК10
3	Тема 3. Методи оцінки та аналізу ймовірності настання ризикової події	5/0,75	5/1	10/17	20/18,75	МН1, МН2, МН3, МН4, МН5, МН6	МО1, МО2, МО4, МО5, МО6, МО7, МО8	ЗК07, ЗК08, СК03, СК10
4	Тема 4. Реалізація основних методів аналізу та оцінювання фінансових ризиків	5/0,75	5/1	10/17	20/18,75	МН1, МН2, МН3, МН4, МН5, МН6	МО1, МО2, МО4, МО5, МО6, МО7, МО8	ЗК07, ЗК08, СК03, СК10
Змістовий модуль 2. Методи управління фінансовими ризиками								
5	Тема 5. Механізми нейтралізації фінансових ризиків	4/0,75	4/1	10/17	18/18,75	МН1, МН2, МН3, МН4, МН5, МН6	МО1, МО2, МО4, МО5, МО6, МО7, МО8	ЗК07, ЗК08, СК03, СК10
6	Тема 6. Методи хеджування як засоби нейтралізації ризиків	4/0,75	4/1	10/17	18/18,75	МН1, МН2, МН3, МН4, МН5, МН6	МО1, МО2, МО4, МО5, МО6, МО7, МО8	ЗК07, ЗК08, СК03, СК10
7	Тема 7. Управління інвестиційними ризиками	4/0,75	4/1	9/17	17/18,75	МН1, МН2, МН3, МН4, МН5, МН6	МО1, МО2, МО4, МО5, МО6, МО7, МО8	ЗК07, ЗК08, СК03, СК10
8	Тема 8. Модернізація підходів до стратегічного розвитку управління ризиками фінансових установ	4/0,75	4/1	9/17	17/18,75	МН1, МН2, МН3, МН4, МН5, МН6	МО1, МО2, МО4, МО5, МО6, МО7, МО8	ЗК07, ЗК08, СК03, СК10
	Разом	**36/6**	**36/8**	**78/136**	**150/150**			

Легенда: ЗК — загальна компетентність (номер за п. 2); СК — спеціальна (фахова) компетентність (номер за п. 2). Повне формулювання кожного коду наводиться в ОП / стандарті спеціальності.

Методи навчання: МН1 — словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо); МН2 — практичний метод (лабораторні та практичні заняття); МН3 — наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій); МН4 — робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату); МН5 — відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо); МН6 — самостійна робота (розв'язання завдань).

Методи оцінювання: МО1 — екзамен; МО2 — усне або письмове опитування; МО4 — тестування; МО5 — командні проєкти; МО6 — есе; МО7 — презентації результатів виконаних завдань та досліджень; МО8 — презентація та

виступи на наукових заходах.

4. Результати навчання

ПРН05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, у т. ч. фондовий ринок, банківська система а страхування).

ПРН10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

5. Цілі сталого розвитку

ЦСР 4 – Якісна освіта

ЦСР 8 – Гідна праця та економічне зростання

ЦСР 9 – Промисловість, інновації та інфраструктура

ЦСР 11 – Сталий розвиток міст і громад

ЦСР 16 – Мир, справедливість та сильні інститути

6. Неформальна освіта

Рекомендовані курси, тренінги, стажування та інші: результати навчання, здобуті у формальній, неформальній чи інформальній освіті, можуть бути визнані відповідно до процедур ЛНТУ. Підтвердженнями можуть бути сертифікати тематичних тренінгів, вебінарів чи онлайн-курсів разом з описом досягнутих результатів навчання та, за потреби, коротке верифікаційне завдання або портфоліо.

7. Критерії та форми контролю

Оцінювання — за 100-бальною шкалою (національна шкала / ЄКТС). Підсумковий бал = поточний контроль (50 %) + модульний контроль (50 %).

Академічна доброчесність: самостійне виконання завдань; коректне посилання на джерела; позначення частин тексту, згенерованих засобами ШІ. Порушення академічної доброчесності не толеруються.

8. Зміст тем

Тема 1. Теоретичні аспекти фінансових ризиків

Економічна сутність та класифікація ризиків.
Економічна природа фінансових ризиків суб'єктів господарювання.
Групування та структурування ризиків.

Тема 2. Теоретико-методологічні домінанти дослідження управління фінансовими ризиками

Теоретична концептуалізація ризик-менеджменту та управління ризиками.
Структура елементів управління фінансовими ризиками.
Методи управління фінансовими ризиками

Тема 3. Методи оцінки та аналізу ймовірності настання ризикової події

Структурування та системне впорядкування методів управління ризиками.
Групування фінансових операцій підприємства за зонами ризику та критерієм можливих фінансових втрат.
Методи ранжування ризиків.

Тема 4. Реалізація основних методів аналізу та оцінювання фінансових ризиків

Якісний та кількісний аналіз фінансових ризиків.
Сутність та застосування експертних методів.
Застосування методів математичної статистики та теорії ігр.

Інші методи оцінювання рівня фінансових ризиків

Тема 5. Механізми нейтралізації фінансових ризиків

Сек’юритизація активів, переваги та недоліки, класифікація, синтетична та класична сек’юритизація.
Страхування фінансових ризиків, як один з перспективних напрямів нейтралізації фінансових ризиків.
Методи лімітування концентрації ризику в фінансовій діяльності підприємств та об'єднань; система фінансових нормативів, що забезпечує лімітування ризику

Тема 6. Методи хеджування як засоби нейтралізації ризиків

Методи хеджування як засоби нейтралізації ризиків при проведенні операцій із
реальними активами, фінансовими інструментами інвестування та валютними коштами за допомогою похідних фінансових інструментів.
Економічна сутність та класифікація похідних фінансових інструментів.
Хеджування за допомогою ф’ючерсних, форвардних контрактів, опціонів та свопів

Тема 7. Управління інвестиційними ризиками

Сутність інвестиційних ризиків суб’єктів господарювання.
Основні методи та підходи до аналізу та оцінки рівня інвестиційних ризиків суб’єктів господарювання.
Пріоритети та засоби забезпечення фінансової безпеки

Тема 8. Модернізація підходів до стратегічного розвитку управління ризиками фінансових установ

Сутність та розробка стратегії управління фінансовими ризиками.
Структура та складова загальної стратегії управління ризиками.
Специфіка розробки стратегій вітчизняних фінансових установ.
Фактори, що визначають стратегію управління фінансовими ризиками.
Система лімітів, як основа стратегічного управління фінансовими ризиками

9. Опис ІЗ/КПІЗ

Не передбачено навчальним планом.

10. Самостійна робота

Самостійна робота здобувача є формою його індивідуальної позааудиторної роботи, метою якої є самостійне засвоєння частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань. Навчальний матеріал для самостійної роботи виноситься на поточний, модульний і підсумковий контроль разом з навчальним матеріалом, який опрацьовувався під час аудиторних занять.

Самостійна робота здобувачів з даної навчальної дисципліни може включати наступні форми: поглиблене опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу; пошук інформації в бібліотеках, мережі Інтернет, використання відкритих баз даних, інформаційно-пошукових та довідникових систем; підготовка до виконання занять, опрацювання інструкцій і методичних рекомендацій; підготовка доповідей, аналітичних звітів, презентацій; виконання індивідуальних завдань; самооцінювання знань і умінь; творча робота здобувача (підготовка наукової публікації, тез доповідей, есе тощо) тощо. Самостійну роботу здобувач може виконувати у бібліотеці, навчальних аудиторіях, комп’ютерних класах тощо.

Система оцінювання знань здобувачів з виконання самостійної роботи здійснюється шляхом проведення кредитно-модульних контрольних заходів, які включають:

Форма контролю	Напрямки контролю	Об’єкти контролю	Результат

Оцінювання виконання самостійної роботи	Виконується кожним студентом індивідуально в письмовій та/або електронній формі.	Пізнавальна діяльність здобувачів, їх творчість, аналітичність, критичність і самостійність; формування навичок первинної обробки інформації, роботи із документами; уміння узагальнювати і інтегрувати отриману інформацію; робота із першоджерелами; рівень оволодіння навичками самостійної роботи.	Оцінюється за 100-бальною шкалою за критеріями виконання теоретичного, практичного або тестового завдання.

11. Загальні вимоги

Освітній процес регулюється академічними правилами ЛНТУ. Здобувачі освіти зобов'язані ознайомитися з вимогами, визначеними Кодексом академічної доброчесності ЛНТУ та Політикою етичного використання штучного інтелекту в ЛНТУ, і дотримуватися принципів академічної доброчесності та етичного використання штучного інтелекту в освітній діяльності.

Академічна доброчесність. Учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися Закону України «Про академічну доброчесність» від 18.12.2025 № 4742-IX та внутрішніх нормативних документів ЛНТУ. Не допускаються академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація, привласнення авторства, несамостійне виконання завдань, а також недоброчесне використання результатів, згенерованих штучним інтелектом.

Використання штучного інтелекту. Інструменти штучного інтелекту можуть використовуватися для пошуку ідей, пояснення методів, попереднього структурування, мовного редагування та допоміжного аналізу неконфіденційних даних, якщо конкретне завдання не передбачає повністю самостійного виконання. Здобувач освіти має зазначати використаний інструмент, мету та етап його застосування, перевіряти факти й розрахунки та самостійно обґрунтовувати висновки.

12. Література

І. Навчально-методичні матеріали та розробки

Праці автора силабуса:

1. Управління фінансовими ризиками [Текст]: Конспект лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / укладач О .М. Кузьмак. ЛНТУ, 2024.

2. Управління фінансовими ризиками [Текст]: Методичні вказівки до виконання практичної та самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / укладач О.М. Кузьмак. Луцьк: ЛНТУ, 2024.

ІІ. Наукові праці

Праці автора силабуса:

3. Polinkevych, O., Kuzmak, O., Kamiński, R., Kuzmak, O. (2025). Innovative Mechanisms for Regulating the Social Welfare of Refugees: Demographic Collapse or Sustainable Development. In: Semenov, A., Yepifanova, I., Kajanová, J. (eds) Data-Centric Business and Applications. Lecture Notes on Data Engineering and Communications Technologies, vol 240. Springer, Cham. / URL: https://doi.org/10.1007/978-3-031-81557-7_5

4. Kuzmak, O., Kuzmak, O., Stepura, T., Lorvi, I. (2025). Digital Transformation to the Efficiency and Sustainability of Cities. In: Semenov, A., Yepifanova, I., Kajanová, J. (eds) Data-Centric Business and Applications. Lecture Notes on Data Engineering and Communications Technologies, vol 240. Springer, Cham. / URL: https://doi.org/10.1007/978-3-031-81557-7_13

5. Stepura, T., Kuzmak, O., Mrykhina, O. (2024). Information Provision of Assessment of Achievements in The Decent Work in Ukraine using Microdata. Proceedings - International Conference on Advanced Computer Information Technologies, ACIT, 2024, p. 423. (Scopus) DOI: 10.1109/ACIT62333.2024.10712575 / URL: https://ieeexplore.ieee.org/document/10712575

6. Kuzmak, O., Kuzmak, O., Voitovych, S. (2024). Business Development towards the Application of Innovative Customer Relationship Management (CRM) Technologies in the Context of Global Transformational Changes. In: Semenov, A., Yepifanova, I., Kajanová, J. (eds) Data-Centric Business and Applications. Lecture Notes on Data Engineering and Communications Technologies, vol 194. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-53984-8_3 (Scopus)

7. Polinkevych, O., Kuzmak, O., Kuzmak, O. (2024). The Strategy of Sustainable Development of Digital Business in the Conditions of the Variability of the Business Environment and European Integration. In: Semenov, A., Yepifanova, I., Kajanová, J. (eds) Data-Centric Business and Applications. Lecture Notes on Data Engineering and Communications Technologies, vol 194. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-53984-8_2 (Scopus)

Праці інших авторів:

8. Управління ризиками [Електронний ресурс] : навчальний наочний посібник для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» / М. О. Кравченко, К. О. Бояринова, К. О. Копішинська ; КПІ ім.Ігоря Сікорського. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 432 с. https://ela.kpi.ua/items/bf47e3e2-a76e-4096-9647-85aa0d36f486

9. Економічні ризики: методи вимірювання та управління : навчальний посібник / Н. С.Скопенко, І. В. Федулова, Л. В. Мазник, О. М. Кириченко, Л. І. Удворгелі ; за заг. ред. Н. С. Скопенко. – Київ : Видавничий дім «Кондор», 2021. – 348 с. https://dspace.nuft.edu.ua/items/931400ad-4c95-462d-8ccf-e7999ef7297d

10. Долінський Л. Б. Фінансовий ризик-менеджмент : навч.-метод. посібник. – Київ :Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2022. – 132 с. https://fpk.in.ua/images/biblioteka/4bac_finan/Dolinskyy.-Finansovyy-ryzyk-menedzhment-2022_compressed.pdf

11. Бугріменко Р.М., Смірнова П.В. Ризикологія: навч. посіб. / Р. М. Бугріменко, П. В. Смірнова. – Харків: ТОВ «Видавництво «Форт», 2022. – 148 с. https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/32077/1/NP_Ryzykolohiya_22.pdf

12. Управління банківськими ризиками [Електронний ресурс]: підручник / Л. О. Примостка, І. В. Краснова, В. В. Лавренюк та ін. — Київ : КНЕУ, 2018. — 535,

13. Кузьмак О.М. Банківський ризик–менеджмент: теоретико–методологічний аспект [Монографія] / О.М. Кузьмак – Рівне.: Доцент, 2011. – 247с.

14. Кузьмак О.М. Ризик менеджмент у банківській діяльності: теорія та практика [монографія] / О.М. Кузьмак. – Тернопіль: ТзОВ «Терно–граф». – 2016. – 308 с.

15. Olena Kuzmak, Oleh Kuzmak, Anna Tarasova and Yana Buchkovska (2018). Present-day realities of risk management in the activity of Ukrainian banks. Banks and Bank Systems, 13(1), 150-161. doi:10.21511/bbs.13(1).2018.14.

16. Кузьмак О.М. Теоретико-прагматичні засади групування та структурування банківських ризиків // Наукові записки Національного університету ―Острозька академія‖. Серія ―Економіка‖ : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, березень 2020. № 16(44). С. 148-152

17. Лактіонова О. А. Л 198 Управління фінансовими ризиками: навчальний посібник / Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 256 с.

ІІІ. Інформаційні ресурси

18. https://bank.gov.ua/ - Сайт Національного банку України.

19. https://nfp.gov.ua/ - Сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг

20. http://www.nbuv.gov.ua/ - Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського.

21. http://zakon.rada.gov.ua/ - Веб-сторінка Верховної Ради України

22. http://www.minfin.gov.ua/ - Веб-сторінка Міністерства фінансів